

WYDZIAŁ MATEMATYKI

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa w języku polskim: Statystyka nieparametryczna

Nazwa w języku angielskim: Nonparametric Statistics

Kierunek studiów (jeśli dotyczy): MATEMATYKA

Specjalność (jeśli dotyczy): STATYSTYKA MATEMATYCZNA

Stopień studiów i forma: 2 stopień, stacjonarna / ~~niestacjonarna~~*

Rodzaj przedmiotu: ~~obowiązkowy~~ / wybieralny / ~~ogólnouczelniany~~*

Kod przedmiotu

Grupa kursów TAK / NIE

	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium
Liczba godzin zajęć zorganizowanych w Uczelni (ZZU)	30		30		
Liczba godzin całkowitego nakładu pracy studenta (CNPS)	150				
Forma zaliczenia	Egzamin / zaliczenie na ocenę				
Dla grupy kursów zaznaczyć kurs końcowy	X				
Liczba punktów ECTS	5				
w tym liczba punktów odpowiadająca zajęciom o charakterze praktycznym (P)	3				
W tym liczba punktów ECTS odpowiadająca zajęciom wymagającym bezpośredniego kontaktu (BK)	3				

WYMAGANIA WSTĘPNE W ZAKRESIE WIEDZY, UMIEJĘTNOŚCI I INNYCH KOMPETENCJI

1. Wstęp do Statystyki Matematycznej

CELE PRZEDMIOTU

- C1 Opanowanie podstawowych pojęć dotyczącej testów permutacyjnych i rangowych.
- C2 Nabycie umiejętności weryfikacji hipotez o jednakowości rozkładów, symetrii i niezależności za pomocą testów permutacyjnych oraz testów rangowych.
- C3 Poznanie najważniejszych metod wykorzystywanych w regresji nieparametrycznej.
- C4 Zaznajomienie się z własnościami U-statystyk.
- C5 Poznanie podstawowych własności estymatorów plug-in.
- C6 Stosowanie nabytej wiedzy do przeprowadzania wnioskowania statystycznego w modelach nieparametrycznych.

PRZEDMIOTOWE EFEKTY KSZTAŁCENIA

Z zakresu wiedzy student powinien znać:

PE_W01 sposoby weryfikacji hipotez statystycznych za pomocą testów permutacyjnych i testów rangowych,

PE_W02 metody wykorzystywane w regresji nieparametrycznej,
 PE_W03 sposoby estymacji, gdy liczba parametrów jest znacznie większa od rozmiaru próby,
 PE_W04 metody konstrukcji U-statystyk oraz podstawowe własności tych estymatorów,
 PE_W05 estymatory typu plug-in i podstawowe twierdzenia dotyczące własności funkcjonałów statystycznych.

Z zakresu umiejętności student powinien umieć:

PE_U01 stosować testy permutacyjne oraz testy rangowe do weryfikacji hipotez o jednakowości rozkładów, symetrii i niezależności,

PE_U02 przeprowadzać estymację w modelu regresji nieparametrycznej, wykorzystując wielomiany lokalne, regularyzację, funkcje sklejane i falki,

PE_U03 estymować parametry modelu, gdy liczba tych parametrów jest większa od rozmiaru próby,

PE_U04 wykorzystywać U-statystyki do konstrukcji estymatorów nieobciążonych,

PE_U05 posługiwać się funkcjonałami statystycznymi do rozwiązywania zagadnień estymacji nieparametrycznej.

Z zakresu kompetencji społecznych student:

PEK_K01 potrafi korzystać z literatury naukowej, w tym docierać do materiałów źródłowych oraz dokonywać ich przeglądu

PEK_K02 rozumie konieczność systematycznej i samodzielnej pracy nad opanowaniem materiału kursu

TREŚCI PROGRAMOWE

Forma zajęć - wykłady		Liczba godzin
Wy1	Centralne twierdzenia graniczne w przypadku losowania z populacji skończonych. Rozkład asymptotyczny statystyki Wilcoxona sumy rang.	2
Wy2	Testy permutacyjne: weryfikacja hipotez o jednakowości rozkładów, o symetrii rozkładu i o niezależności rozkładów.	2
Wy3	Testy rangowe: funkcje krytyczne testów rangowych, wartości oczekiwane i wariancje liniowych statystyk rangowych.	2
Wy4	Testy rangowe dla dwóch prób: testy Wilcoxona, Fishera-Yatesa-Terry-Hoeffdinga, van der Waerdena i mediany dla parametru położenia oraz testy Capona, Ansari-Bradleya, Klotza i Savage'a dla parametru skali.	4
Wy5	Rangowe testy niezależności: testy Fishera-Yatesa i van der Waerdena, współczynniki korelacji Spearmana i Kendalla i adaptacyjny test rangowy niezależności.	2
Wy6	Regresja nieparametryczna: wielomiany lokalne, regularyzacja i funkcje sklejane, falki Haara.	6
Wy7	Estymacja statystyczna, gdy liczba parametrów jest znacznie większa niż rozmiar próby: selektor Dantziga.	2
Wy8	U-statystyki: konstrukcja, wariancje U-statystyk, metoda rzutowania i rozkłady graniczne U-statystyk.	4
Wy9	Funkcjonały statystyczne: estymatory plug-in, funkcjonały liniowe, funkcja wpływu, różniczkowalność funkcjonałów statystycznych	6

	(pochodne Gateaux, Hadamarda i Frecheta) , rozkłady graniczne funkcjonalów statystycznych, L-, M- i R-estimatory.	
	Suma godzin	30

Forma zajęć - laboratorium		Liczba godzin
La1	Porównanie testów t-Studenta, znaków i rangowanych znaków Wilcoxon.	2
La2	Analiza własności testów permutacyjnych wykorzystywanych do weryfikacji hipotez o jednakowości rozkładów, symetrii i niezależności.	2
La3	Badanie własności liniowych testów rangowych dla parametru położenia w problemie dwóch prób (testy Wilcoxon, Fishera-Yatesa-Terry-Hoeffdinga, van der Waerdena i mediany).	2
La4	Badanie własności liniowych testów rangowych dla parametru skali w problemie dwóch prób (testy Capona, Ansari-Bradleya, Klotza i Savage'a).	2
La5	Porównywanie rangowych testów niezależności (testy Fishera-Yatesa, van der Waerdena i testy oparte na współczynnikach korelacji Spearmana i Kendalla).	2
La6	Estymacja w modelu regresji nieparametrycznej za pomocą wielomianów lokalnych, regularyzacji i funkcji sklepanych oraz falek Haara.	8
La7	Konstrukcja selektora Dantziga i analiza jego własności.	4
La8	Badanie asymptotycznych rozkładów U-statystyk.	4
La9	Badanie własności estymatorów plug-in.	4
	Suma godzin	30

STOSOWANE NARZĘDZIA DYDAKTYCZNE
1. Wykład problemowy – metoda tradycyjna. 2. Laboratorium – wykonywanie symulacji komputerowych w celu zbadania podstawowych własności wybranych metod nieparametrycznych.. 3. Konsultacje. 4. Praca własna studenta – przygotowanie do laboratoriów.

OCENA OSIĄGNIĘCIA EFEKTÓW KSZTAŁCENIA

Oceny (F – formująca (w trakcie semestru), P – podsumowująca (na koniec semestru))	Numer efektu kształcenia	Sposób oceny osiągnięcia efektu kształcenia
F1	PEK_U01, PEK_U02,	Raporty z symulacji komputerowych, przeprowadzonych w czasie laboratoriów.

	PEK_U03, PEK_U04, PEK_U05, PEK_K02.	
F2	PEK_W01, PEK_W02, PEK_W03, PEK_W04, PEK_W05, PEK_U01, PEK_U02, PEK_U03, PEK_U04, PEK_U05, PEK_K01, PEK_K02	Kolokwium zaliczeniowe
$P=0,4*F1+0,6*F2$		

LITERATURA PODSTAWOWA I UZUPEŁNIAJĄCA

LITERATURA PODSTAWOWA:

- [1] J. Hajek, Z. Sidak, P.K. Sen. (1999). Theory of Rank Tests. Academic Press (second edition).
- [2] J. Shao (2003). Mathematical Statistics. Springer (second edition).
- [3] E. Lehmann, J.P. Romano (2005). Testing Statistical Hypothesis. Springer (third edition).
- [4] L. Wasserman (2006). All of Nonparametric Statistics. Springer Science+Business Media, Inc.

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA:

- [1] E. Lehmann (1998). Nonparametrics: Statistical Methods Based on Ranks. Prentice Hall (revised first edition).

OPIEKUN PRZEDMIOTU (IMIE, NAZWISKO, ADRES E-MAIL)

Dr hab. Maciej Wilczyński (maciej.wilczynski@pwr.wroc.pl)

**MACIERZ POWIĄZANIA EFEKTÓW KSZTAŁCENIA DLA PRZEDMIOTU
STATYSTYKA NIEPARAMETRYCZNA
Z EFEKTAMI KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU MATEMATYKA
I SPECJALNOŚCI STATYSTYKA MATEMATYCZNA**

Przedmiotowy efekt kształcenia	Odniesienie przedmiotowego efektu do efektów kształcenia zdefiniowanych dla kierunku studiów i specjalności (o ile dotyczy)	Cele przedmiotu**	Treści programowe**	Numer narzędzia dydaktycznego**
PEK_W01 (wiedza)	K2MAT_W03, K2MAT_W08, K2MAT_W09, K2MAT_W10, K2MAT_W11, K2MAT_W13, K2MAT_W15S3STM	C1, C2,C6	Wy1, Wy2, Wy3,Wy4, Wy5	1, 3
PEK_W02	K2MAT_W03, K2MAT_W08, K2MAT_W09, K2MAT_W10, K2MAT_W11, K2MAT_W13, K2MAT_W15S3STM	C3,C6	Wy6	1, 3
PEK_W03	K2MAT_W03, K2MAT_W08, K2MAT_W09, K2MAT_W10, K2MAT_W11, K2MAT_W13, K2MAT_W15S3STM	C3,C6	Wy7	1, 3
PEK_W04	K2MAT_W03, K2MAT_W08, K2MAT_W09, K2MAT_W10, K2MAT_W11, K2MAT_W13, K2MAT_W15S3STM	C4,C6	Wy8	1, 3
PEK_W05	K2MAT_W03, K2MAT_W08, K2MAT_W09, K2MAT_W10, K2MAT_W11, K2MAT_W13, K2MAT_W15S3STM	C5,C6	Wy9	1, 3
PEK_U01 (umiejętności)	K2MAT_U01, K2MAT_U02, K2MAT_U03, K2MAT_U04, K2MAT_U05, K2MAT_U06, K2MAT_U08, K2MAT_U13S3STM.	C1, C2,C6	La1,La2,La3, La4,La5	2,3,4
PEK_U02	K2MAT_U01, K2MAT_U02, K2MAT_U03, K2MAT_U04, K2MAT_U05, K2MAT_U06, K2MAT_U08, K2MAT_U13S3STM.	C3,C6	La6	2,3,4
PEK_U03	K2MAT_U01, K2MAT_U02, K2MAT_U03, K2MAT_U04, K2MAT_U05, K2MAT_U06, K2MAT_U08, K2MAT_U13S3STM.	C3,C6	La7	2,3,4
PEK_U04	K2MAT_U01, K2MAT_U02, K2MAT_U03, K2MAT_U04, K2MAT_U05, K2MAT_U06, K2MAT_U08, K2MAT_U13S3STM.	C4,C6	La8	2,3,4
PEK_U05	K2MAT_U01, K2MAT_U02, K2MAT_U03, K2MAT_U04, K2MAT_U05, K2MAT_U06, K2MAT_U08, K2MAT_U13S3STM.	C5,C6	La9	2,3,4
PEK_K01 (kompetencje)	K2MAT_K01, K2MAT_K02,K2MAT_K03,K2MAT_K04 K2MAT_K05, K2MAT_K06, K2MAT_K07	C1, C2, C3, C4, C5, C6	Wy1-Wy9, La1-La9	1, 2, 3, 4
PEK_K02	K2MAT_K01, K2MAT_K02,K2MAT_K03,K2MAT_K04	C1, C2, C3, C4, C5, C6	Wy1-Wy9, La1-La9	1, 2, 3, 4

	K2MAT_K05, K2MAT_K06, K2MAT_K07			
--	------------------------------------	--	--	--

** - z tabeli powyżej